

مرکز مجرب از امام صادق علیه السلام

قراءات

طرح بحث قراءات سبعة

جلسه ۱

استاد زندی

طرح بحث قراءات:

نکته استاد:

۱. جمع قبل از عثمان بوده
۲. تسبیح سبع توسط ابن مجاهد صورت گرفت
۳. اگر سیر تاریخی را ندانیم با مشکل مواجه می شویم، مثلا نزل القران علی سبعة احرف را بر این قراءت ها ی سبعة تطبیق می دهد، در حالی که صحیح نیست این روایت ناظر به قراءات سبعة نیست زیرا ده ها سال بعد از روایت قراءت های سبعة صورت گرفته است.

۴. چرا قراءت حفص رایج شده:
- زیرا ابو حنیفه با حفص دوست بوده و در دوران عثمانی که صنعت چاپ وارد شده است که دولت عثمانی این قراءت را رواج داده است.

سوال هایی که باید به آن پاسخ داد:

۱. ما یقرء الناس در زمان امام صادق چه بوده است؟
۲. قراءات اجتهاد قراء بوده است یا شنیده و بوده اند؟
۳. این قراءات متواتر هستند یا نیستند؟ تواتر تا خود قراء است یا تا پیامبر اکرم

آیا قراءات با تحریف نسبت دارد یا خیر؟

مباحث مقدماتی:

تعریف لغوی و اصطلاحی «قراءت» در علوم قرآنی

مرکز مجرب از امام صادق علیه السلام

تعریف لغوی:

کلمه «قرائت» در لغت به معنی خواندن و تلاوت کردن است. این کلمه از ریشه عربی «قرأ» به معنی جمع کردن و تلفظ کردن است. به طور کلی، قرائت به معنای تلفظ کلمات و جملات به

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv صورت منظم و پیوسته می باشد.

تعریف اصطلاحی:

در علوم قرآنی، «قرائت» به شیوه‌ها و روش‌های مختلف خواندن و تلاوت قرآن کریم اشاره دارد. این شیوه‌ها شامل تلفظ، لحن، ادای حرکات و حروف، و رعایت قواعد تجوید و ترتیل است. در اصطلاح، قرائت به مجموعه‌ای از قواعد و اصول گفته می‌شود که برای خواندن صحیح و دقیق قرآن به کار می‌روند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

نظر ابن فارس

ابن فارس، لغوی معروف قرن چهارم هجری، در کتاب "معجم مقاییس اللغة" در مورد ریشه «قرأ» می‌گوید:

"الْقَافُ وَالرَّاءُ وَالْأَلِفُ أَضْلُ وَاحِدٌ يَدُلُّ عَلَى جَمْعٍ. يُقَالُ: قَرَأْتُ الْقُرْآنَ قِرَاءَةً. وَالْقِرَاءَةُ: جَمْعُ الْحُرُوفِ وَالْكَلِمَاتِ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ."

ترجمه: "قاف و راء و الف یک ریشه مشترک دارند که بر جمع کردن دلالت می‌کند. گفته می‌شود:

ImamSadiq.tv

قرآن را قرائت کردم، به معنای جمع کردن حروف و کلمات است."

مرکز مجرب زانام صادق علیه السلام

بنابراین، از نظر ابن فارس، کلمه «قرائت» به معنای جمع کردن و تلفظ حروف و کلمات به صورت پیوسته و منظم است.

نظر ابن جزری:

ابن جزری، از بزرگترین علمای علم قرائت و تجوید در تاریخ اسلام، در کتاب‌های خود به ویژه «النشر في القراءات العشر» به تعریف و تبیین قرائت پرداخته است. از دیدگاه ابن جزری، «قرائت» به معنای مجموعه‌ای از قواعد و اصول است که به واسطه آن‌ها قرآن کریم به طور صحیح و دقیق خوانده می‌شود.

تعریف قرائت نزد ابن جزری

ابن جزری، در تعریف قرائت می‌گوید:

«القراءة هي النطق بالألفاظ القرآنية على الوجه الصحيح كما أقرأه النبي صلى الله عليه وسلم.»

ترجمه: «قرائت به معنای تلفظ الفاظ قرآنی به صورت صحیح است، همان‌طور که پیامبر (صلی الله علیه وسلم) آن را قرائت می‌کرد.»

نکات کلیدی در تعریف ابن جزری:

۱. صحیح تلفظ: قرائت باید با تلفظ صحیح حروف و کلمات همراه باشد.
۲. رعایت قواعد تجوید: رعایت قواعد تجوید و ادای حروف به صورت دقیق و کامل ضروری است.
۳. پیروی از سنت: قرائت باید همان‌گونه باشد که پیامبر اسلام آن را تلاوت می‌کرده است.

اصول قرائت نزد ابن جزری

ابن جزری در تبیین اصول قرائت صحیح به سه شرط اساسی اشاره می‌کند:

مرکز مجرب از امام صادق علیه السلام

۱. ***صحت سند:*** قرائت باید دارای سند معتبر و متصل به پیامبر (صلی الله علیه وسلم) باشد.

۲. ***مطابقت با رسم المصحف:*** قرائت باید با رسم المصحف عثمانی مطابقت داشته باشد.

۳. ***مطابقت با قواعد زبان عربی:*** قرائت باید مطابق با قواعد و اصول زبان عربی باشد. این اصول، چارچوبی را فراهم می‌کنند که قرائت قرآن کریم به صورت صحیح و معتبر انجام شود و از هرگونه تحریف و تغییر محفوظ بماند.

مقرئ:

کسی است که به صورت مشافهتا توانسته است قرائت را از استاد بگیرد، بشنود.

القراءات علم بکیفیه أداء کلمات القرآن واختلافها بعزو الناقله. خرج النحو واللغة والتفسير وما أشبه ذلك. والمقرئ العالم بها وراها مشافهة، فلو حفظ "التيسير" مثلا ليس له أن يقرئ بما فيه إن لم يشافهه من شوفه به مسلسلا لأن في القراءات أشياء لا تحکم إلا بالسمع والمشافهة والقارئ المبتدئ من شرع في الأفراد إلى أن يفرد ثلاثا من القراءات، والمنتهى من نقل القراءات أكثرها وأشهرها^۱

از کلام مرحوم طبرسی استفاده می‌شود که قرائت قراء اجتهادی نبوده است بلکه نقل قرائت است.

[الفن الثاني]: في ذكر أسامي القراء المشهورين في الأمصار، ورواتهم:

أما المدني: فأبو جعفر يزيد بن القعقاع، وليس من السبعة، وذكر أنه قرأ على عبد الله بن عباس،

وعلى مولاة عبد الله بن عياش بن أبي ربيعة المخزومي، وهما قرءا على أبي بن كعب، وقرأ أبي على

النبي صلى الله عليه وآله وسلم، وله رواية واحدة. ونافع بن عبد الرحمن، وقرأ على أبي جعفر،

^۱ منجد المقرئين ومرشد الطالبين نویسنده: ابن الجزري جلد: ۱ صفحه: ۹

مدرس محمد بن إمام صادق عليه السلام

ومنه تعلم القرآن، وعلى شيبه بن نصح، وعلى عبد الرحمن بن هرمز الأعرج، وقرأ على ابن عباس، وله ثلاث روايات: رواية ورش: وهو عثمان بن سعيد، ورواية قالون: وهو عيسى بن مينا، ورواية إسماعيل بن جعفر وأما المكي: فهو عبد الله بن كثير لا غير، وقرأ على مجاهد، وقرأ مجاهد على ابن

عباس، وله ثلاث روايات: رواية البرقي، ورواية ابن فليح،... **وإذا اجتمع أهل مكة والمدينة قيل**

حجازي ..... وإذا اجتمع أهل البصرة والكوفة قيل: عراقي ^٢

قالوا: وإنما اجتمع الناس على قراءة هؤلاء، واقتدوا بهم فيها لسببين. أحدهما: إنهم تجردوا لقراءة القرآن، واشتدت بذلك عنايتهم مع كثرة علمهم، ومن كان قبلهم، أو في أزمنتهم، ممن نسب إليه القراءة من العلماء، وعدت قراءتهم في الشواذ. لم يتجرد لذلك تجردهم، وكان الغالب على أولئك الفقه، أو الحديث، أو غير ذلك من العلوم. والآخر: إن قراءتهم وجدت مسندة لفظاً، أو سماعاً، حرفاً حرفاً، من أول القرآن إلى آخره، مع ما عرف من فضائلهم، وكثرة علمهم بوجوه القرآن. ^٣

قراء سبعة:

قاريان هفتگانه یا قراء سبعة به ترتیب تاریخ زندگی شان به شرح زیر هستند:

١. ***ابن عامر دمشقی*** (٢١-١١٨ هجری)

- نام کامل: عبدالله بن عامر بن یزید

- محل زندگی: دمشق

- راویان: هشام بن عمار و ابن ذکوان

^٢ مجمع البيان في تفسير القرآن - ط مؤسسة الأعلمي للمطبوعات نویسنده: الشيخ الطبرسي جلد: ١ صفحه: ٣٦ و ٣٧

^٣ مجمع البيان في تفسير القرآن - ط مؤسسة الأعلمي للمطبوعات نویسنده: الشيخ الطبرسي جلد: ١ صفحه: ٣٨

مرکز تحقیقاتی امام صادق علیه السلام

۲. ***ابن کثیر مکی*** (۴۵-۱۲۰ هجری)

- نام کامل: عبدالله بن کثیر بن عمرو

- محل زندگی: مکه

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv - راویان: قنبل و بزى

۳. ***عاصم کوفی*** (?-۱۲۷ هجری)

- نام کامل: عاصم بن بهدلة بن ابى النجود

- محل زندگی: کوفه

- راویان: حفص و شعبة

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

۴. ***ابوعمر و بصرى*** (۶۸-۱۵۴ هجری)

- نام کامل: زبان بن علاثة بن نعمان بن عدی

- محل زندگی: بصره

- راویان: دورى و سوسى

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

۵. ***حمزة کوفی*** (۸۰-۱۵۶ هجری)

- نام کامل: حمزة بن حبيب الزيات

- محل زندگی: کوفه

- راویان: خلاد و خلف

مدرس محمد مجيب الزمان صادق عليه السلام

٦. **نافع مدني** (٧٠-١٦٩ هجرى)

- نام كامل: نافع بن عبدالرحمن بن ابى نعيم

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv - محل زندگى: مدينه

- راويان: قالون و ورش

٧. **كسائى كوفى** (١١٩-١٨٩ هجرى)

- نام كامل: على بن حمزة بن عبدالله بن بهمن

- محل زندگى: كوفه

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

- راويان: ليث و دورى

سوال اصلى: قرائات متواتر هستند يا خير؟

برخى معتقد هستند كه قرائات متواتر نيستند مثل مرحوم خوئى:

لقد اختلفت الآراء حول القراءات السبع المشهورة بين الناس ، فذهب جمع من علماء أهل السنة

إلى تواترها عن النبي صلى الله عليه وآله وربما ينسب هذا القول إلى المشهور بينهم. ونقل عن السبكي

القول بتواتر القراءات العشر وأفرط بعضهم فزعم أن من قال إن القراءات السبع لا يلزم فيها التواتر

فقله كفر. ونسب هذا الرأي إلى مفتي البلاد الاندلسية أبي سعيد فرج ابن لب

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

مرکز تحقیقاتی امام صادق علیه السلام

والمعروف عند الشيعة أنها غير متواترة ، بل القراءات بين ما هو اجتهاد من القارئ وبين ما هو منقول بخبر الواحد ، واختار هذا القول جماعة من المحققين من علماء أهل السنة. وغير بعيد أن يكون هذا هو المشهور بينهم - كما ستعرف ذلك - وهذا القول هو الصحيح. ^٤

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

نظر شهيد ثاني: أما اتباع قراءة الواحد من العشرة في جميع السورة فغير واجب قطعاً، بل ولا مستحب، فإنَّ الكلَّ من عند الله نزل به الروح الأمين على قلب سيّد المرسلين تخفيفاً على الأمة و تهويناً على أهل هذه الملة. و انحصار القراءات فيما ذكر أمر حادث غير معروف في الزمن السابق.... ^٥

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

^٤ البيان في تفسير القرآن نويسنده : الخوئي، السيد أبو القاسم جلد : ١ صفحه : ١٢٣

^٥ المقاصد العلية في شرح الرسالة الألفية نويسنده : الشهيد الثاني جلد : ١ صفحه : ٢٤٥